

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

Орган парткому, ректорату,
комітету ЛКСМУ та профкому
Одеського ордена Трудового
Червоного Прапора
державного університету
ім. І. І. Мечникова

РІК ВИДАННЯ
XXXVIII

№ 36 (1094)

2 ГРУДНЯ

1972 р.

Ціна 2 коп.

5 грудня—День Конституції

Я—ГРОМАДЯНИН РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ

Піввіковий ювілей СРСР дає можливість особливо сильно відчути невянучу свіжість чудових слів Володимира Маяковського:

«Читайте,
завидуйте,
я—

громадянин
Советского Союза».

Такі прості і на перший погляд звичайні слова — «громадянин Радянського Союзу!» Але який великий і всеосяжний зміст цих слів! Ними позначаються найпочесніші звання радянської людини, щастя, що надається їй, радість і величезна відповідальність, що покладается на неї. Це право на працю, відпочинок, освіту для всіх, надані нашою Конституцією — найдемократичнішою в світі.

Кожен громадянин Радянського Союзу представляє собою частку багатомільйонного радянського народу. З цих часток складається ціле, і, в свою чергу, це ціле відбивається в його частках, як сонце в краплинах води. Для кожного з нас, громадян Країни Рад, немає нічого дорожчого Батьківщини, немає нічого ціннішого органічної приналежності до дружної сім'ї радянських народів. Але довіря Батьківщини повинно бути виправдане. Шлях до цього тільки один — відданість соціалістичній Вітчизні, яка носить дійовий характер, що виражається в ідейній пере-

кваності, революційному оптимізмі, сумлінній праці на благо своєї країни та її народів.

Громадяни Радянського Союзу разом утворюють нову історичну спільність людей — радянський народ. В радянському народі втілюється все те спільне, що властиве і всій братній сім'ї народів і кожному із них зокрема, — радянський патріотизм, який органічно поєднується з пролетарським інтернаціоналізмом, висока ідейна зрілість, прагнення спільною працею множити успіхи в будівництві комунізму. Радянський народ — нова соціально-політична та інтернаціоналістська спільність людей — втілення їх єдності і неподільності. В цій спільності дається взнаки злиття національного та інтернаціонального країни, що розвивається на базі соціалізму, марксистсько-ленінського світогляду, єдності цілей та інтересів всіх радянських людей.

Як далеко пішла наша країна з часу утворення СРСР! Образно кажучи, всього лише за півстоліття радянська людина пересіла з коня в автомобіль, потім в літак і зараз в космічний корабель. І немає межі мріям і звершенням радянських людей, що будують прекрасну будову комуністичного суспільства.

Ось чому так почесно бути громадянином Радянського Союзу. Ось чому так важливо розуміти глибокий зміст цих простих і начебто буденних слів!

НАУКОВА СТУДЕНТСЬКА

В доброму настрої зустріли свою конференцію, присвячену 50-річчю утворення СРСР, науковці університету. Адже ж 37 їх робіт були відзначені грамотами лауреатів 4-го республіканського конкурсу на кращу студентську роботу.

Але ж нема ніяких причин до самозаспокоєння. Ця конференція стала новим великим «оглядом сил». Перший день був пленумом гуртків кафедр суспільних наук. У приурочений час великий актовий зал головного корпусу заповнили учасники наукових гуртків, активісти наукової роботи, студенти і викладачі.

Відкрив пленум вступним словом ректор ОДУ О. В. Богатський. З доповіддю «КПРС — творець Союзу РСР» виступив студент IV курсу історичного факультету Н. Макевич. Присутні уважно прослухали повідомлення, яке доповідач підготував під керівництвом доцента О. Т. Альошкіна.

Добре підготувались до конференції гуртківці кафедр суспільних наук. Доповіди В. Попкова (історичний факультет), Р. Шатлової (біологічний факультет), Л. Булаєвої (філологічний факультет) відзначаються змістовністю, ґрунтовністю, бажанням дійти суті проблеми.

На другий день засідання відбулося на всіх факультетах і кафедрі психології.

Студенти університету гаряче відгукнулися на заклик ректорату, парткому, комітету ЛКСМУ, Ради НСТ взяти активну участь у конференції. Обговорення доповідей пройшло жваво та принципово.

Можна сміливо сказати, що конференція стала святом студентів-науковців.

Докладно про роботу конференції — в наступному номері.

ЧУДОВИЙ УСПІХ

С. Горяїстова, М. Дохманова, О. Сороченкова, О. Штерштейна, Ю. Ашихміна, К. Шервінського, Й. Шмельцера, І. Спітковського поздоровляємо із здобуттям диплому першого ступеню на 4-му республіканському конкурсі студентських наукових робіт.

Всього дипломами I, II та III ступенів було нагороджено 37 студентів університету. Чудовий успіх!

Примітно, що серед переможців три студенти-іноземці з НДР. Це — Клаус Зонненберг (диплом III ступеню), Йорн Шмельцер (диплом I ступеню) та Карл Шервінський (диплом I ступеню).

ЮВІЛЕЙНІ ЧИТАННЯ

Протягом року гурток теорії та історії держави і права проводив підготовку до ювілейних читань, присвячених 50-річчю утворення Союзу РСР. В цій роботі взяли участь студенти майже всіх курсів денного та вечірнього навчання, всі викладачі, аспіранти і лаборанти кафедр. Деякі гуртківці обрали запропоновану кафедрою ювілейну проблематику для написання курсових і дипломних робіт.

22 листопада ювілейні читання відбулися в читальному залі гуртожитку № 4. Було заслухано чотири доповіді і два повідомлення з проблем методології дослідження національної державності, діалектики соціального і національного в Радянському державному будівництві, першої загальносоюзної кодифікації радянського права, про роль Української РСР в утворенні Союзу РСР, міжнародному значенні створення союзної радянської держави. З повідомленням про те, як відзначалося 50-річчя СРСР в Болгарії, які теоретичні та історичні роботи вийшли в болгарських видавництвах, виступила студентка з Народної Республіки Болгарії Олена Захарова. Вступне слово і висновок керівника гуртка доцента М. Ф. Орзиха було присвячене значенню утворення союзної держави для вирішення завдань Радянського державно-правового будівництва розвинутого соціалістичного суспільства, а також органічного зв'язку політики та ідеології соціалістичного інтернаціоналізму з теоретичними проблемами, над якими працюють зараз члени гуртка.

Студентські ювілейні читання на юридичному факультеті пройшли з піднесенням, організовано і викликали інтерес у студентів.

Е. МАРТИНЮК,

староста гуртка НСТ юридичного факультету.

АТЕСТАЦІЯ НА РГФ

Здається всі добре пам'ятають той тиждень, коли в нашому університеті йшла атестація. Так, ця подія внесла багато нового і несподіваного в життя кожного студента.

Чимось незвичайна була вона і на нашому факультеті.

Повернувшись до університетських аудиторій після літніх канікул, «бувалий студент» взявся за стару «лямку» студентського життя — від лекцій до лекцій, від сесії до сесії. І лише перед самими іспитами — нервово штудіювання конспектів і підручників, недосипання ночами. Ну го ви вже самі знаєте... Новачок — то він просто ще не встиг при-

стосуватись до студентських буднів.

І ось — атестація. Атестація була з усіх предметів. Ще коли до її початку (13 листопада) всього півмісяця залишилось, почалось акуратне відвідування лекцій, старанне ведення конспектів, відбулося зрушення в діяльності кожного студента. Адже ж, якщо тебе не атестують, то не буде стипендії або місця в гуртожитку.

Ось думка щодо атестації заступника декана факультету РГФ, доцента М. В. Мірошніченко:

— Взагалі-то у відношенні спеціальних предметів для нашого факультету такий захід не є но-

вим, оскільки на кожній кафедрі вівся облік успішності студентів за кожний місяць. Так що у нас атестація набула тільки більшого розмаху. Вона стала своєрідним продовженням започаткованої уже справи.

Проведена атестація дала об'єктивні показники успіхів студентів, але повну характеристику результатам атестації зараз важко давати. В майбутньому буде проведено серед студентів і викладачів свого роду соціологічне дослідження, після чого можна буде більш конкретно говорити про те, що нам дала атестація, її результати.

В. МАЛЕЦЬКИЙ,
староста 43-ї
англійської групи
факультету РГФ.

В БРАТНІЙ ТУРКМЕНІЇ

Нещодавно мені пощастило побувати як доповідачу на конференції фізіологів Середньої Азії і Казахстану. Завітав я і до Ашхабадського університету, з яким Одеський університет уклав договір про співдружність. За запрошенням адміністрації я прочитав для викладачів і студентів старших курсів біологічного факультету лекцію про механізми і регуляцію активного транспорту поживних речовин у травному тракті та відповів на ряд питань своїх туркменських колег.

В Ашхабадському університеті добре пам'ятають про давні дружні зв'язки з нашим університетом, які були встановлені ще в роки Великої Вітчизняної

війни, коли одеські студенти і науковці знайшли в братній Туркменській республіці гостинність і допомогу.

Керівники університету запросили одеських біологів до Ашхабада для читання різних спецкурсів. Ми обмінялися книгами — збірками праць вчених Туркменії і України.

Зустріч із студентами і викладачами Туркменського університету залишила дуже приємне враження. Такі зустрічі потрібні, вони сприятимуть поліпшенню учбової, наукової, громадської діяльності наших учбових закладів.

Р. ФАЙТЕЛЬБЕРГ,
професор, завідувачий кафедрою фізіології людини і тварин.

РОБІТФАК ОДЕРЖАВ ПОПОВНЕННЯ

З 1 грудня розпочалися заняття на підготовчому відділенні. Слухачі його стануть нашими студентами в майбутньому учбовому році. Тому до підбору їх всі, хто був зайнятий цією справою, поставились особливо серйозно. Велику роботу провів і декан відділення — Ф. П. Смагленко.

На фото: проводиться бесіда з майбутніми слухачами.

Фото К. РОГОЖКІНА.

МЕРИДІАН ДРУЖБИ

Одним із величних надбань радянського народу є право на освіту. Його дає Конституція Союзу РСР. Цим правом користуються дуже широко люди Країни Рад. За роки існування нашої держави випущена вже величезна кількість спеціалістів з найрізноманітніших профілів. Зараз Радянська країна має можливість давати вищу освіту не тільки всім бажаючим своєї країни,

але й представникам інших країн світу. В нашому університеті навчаються студенти, які приїхали з НРБ, МНР, ЧССР, НДР, країн, що розвиваються, та інших.

Сьогодні про життя і навчання студентів-іноземців в газеті розповідає наша чергова сторінка «Меридіан дружби».

МИ ВЧИМОСЯ В СРСР

Добре, що є на світі таке чудове місто Одеса, добре, що є на світі Сдеський університет, де можна познайомитись і подружити з юнаками й дівчатами з багатьох країн і континентів.

Минулої суботи в аудиторії імені Володимира Ілліча Леніна було особливо жваво. На десятки запитань, чи знаєш ти Радянський Союз, відповідали студенти з різних країн світу, які вчаться в нашому університеті.

То були запитання щодо суспільного і державного устрою, географічного положення СРСР.

Ось дівчина з Дрездена Гудрун Вендт показує по карті річки Волгу, Об, Єнісей.

Студенти з ДРВ називають потужність наших нових гідроелектростанцій. Жюрі високо оцінює відповіді математики Ліу Конг Боя.

Першокурсник з біофаку Гомбосуренгін Уранцоож знову й знов підіймає вгору свою цифру 17.

— Знаю! Готова відповідати!

Вони знають багато про наші п'ятирічні плани, про ГОЕЛРО, автомобільні заводи.

— А які одеські заводи ви

знаєте? — питає ведуча Людмила Жухевич.

Посипалися відповіді. Фізик Ернандес Хосе називає цукрофаїнадний завод, де переробляється кубинський цукор.

Зал аплодує його ерудиції, коли юнак розповідає про перебування Володимира Маяковського в Гавані.

Взагалі питання про радянську літературу й мистецтво виявилися дуже близькими для учасників конкурсу. Вони читали роман «Мати» Горького і добре знають цю книгу. Вони знають і «Повість про справжню людину», і Шолохова, і Паустовського. Вони полюбили головних героїв наших кращих творів.

З блиском прочитала «Заповіт» Шевченка українською мовою Віра Пирлакова (ЧССР). А її подруга Катя Шотковська знала напам'ять уривок про партію з поеми Маяковського «Володимир Ілліч Ленін».

Жюрі підбиває підсумки. Суворе й справедливе жюрі, до якого входили завідувача кафедрою російської мови для іноземних студентів М. М. Соркіна, заступник декана В. Г. Соломонов, голова інтернаціональної ради Фріц

Ауерт з мехмату та інші. Враховується повнота і оригінальність відповідей, правильність російської мови.

Найбільше очок набрала Катя Шотковська з біологічного факультету. На другому місці Віра Пирлакова, теж біолог з Чехословаччини. Серед переможців дівчата з Монгольської Народної Республіки і Болгарії, юнак з НДР, студенти-кубинці, представники ДРВ.

Вони з хвилюванням відповідали на запитання про країну, де набувають вищу освіту. Вони добре знають нашу історію, наш лад і нашу культуру. СРСР став їхньою другою батьківщиною. Недарма ж студенти всіх країн і народів називають університет «альма матер», матір'ю-годувальницею.

«Країна, де наше завтра стало вже сьогоднішнім днем» — ці слова Юліуса Фучіка можна поставити епіграфом до конкурсу, що відбувся в аудиторії імені Леніна минулої суботи. Сценарій підготували викладачі В. М. Бакова, В. Я. Корнілова, Н. П. Панкратова, Л. Л. Науменко.

К. ВАСИЛЬЄВА.
Фото К. ЧЕЧКІНОЇ.

СПІВДРУЖНІСТЬ

В цьому році минуло 50 років навчання в СРСР студентів братньої Монголії. З приводу цієї визначної події у дружніх стосунках між двома братніми країнами в народній Монголії створено Асоціацію випускників радянських учбових закладів. Днями відбулося урочисте засідання, присвячене 50-річчю навчання монгольських громадян в СРСР. В нашому університеті теж вчиться чимала група монгольських студентів.

На факультетах, де навчаються монгольські друзі, проведено чимало заходів, присвячених видатній події. Від імені колективу університету надіслано на адресу зльоту випускників радянських учбових закладів телеграму, в якій говориться:

«Улан-Батор. Асоціація випускників радянських вузів з нагоди 50-річчя підготовки наукових кадрів Монгольської Народної Республіки в Радянському Союзі.

Одеський державний університет вітає Асоціацію випускників. Бажає її членам великих творчих успіхів на благо свого народу. Висловлює готовність і в подальшому допомагати Монгольській Народній Республіці в справі підготовки висококваліфікованих спеціалістів».

ДЯКУЄМО ЗА ГОСТИННІСТЬ

Зайдіть до університетського гуртожитку на Щепкіна, 2. Оразу впадає в очі список студентської ради — головного органу. Тут усі справи разом з нашими студентами різних національностей вирішують представники ДРВ, НДР, Куби, Марокко. Тут живуть і студенти-хіміки з Дрездена, Берліна, Штральзунда та багатьох інших міст. В лабораторіях вони працюють з винятковою старанністю, в бібліотеках читають спеціальну літературу, з готовністю відповідають на запитання семінарських занять. Зараз у них зовсім немає часу — йде атестація. На запитання нашого кореспондента відповідати ніколи. Але студенти з НДР — люди ввічливі. Вони розуміють, що кореспондент має обов'язково принести до редакції готовий матеріал. Міхаїл Кеніг дає нам журнал «Фрайе Вельт» із своєю статтею.

— Ссь тут я пишу про свої враження про перебування в Одесі. Прочитайте.

— Нижче ми друкуємо уривки з цієї статті.

«...Ми, студенти, одразу почали працювати в різних галузях хімії. Засвоюючи методи наукових досліджень, ми водночас допомагали радянським хімікам, котрі мають найтісніші контакти з хіміками НДР, перекладати росій-

ською мовою потрібні статті.

Природно, мене цікавлять в Одесі не лише заняття. Не менш цікаві й корисні враження про життя людей, зустрічі й бесіди з ними. Я познайомився з багатьма представниками цієї чудової країни, набув чимало нових друзів. І це сталося не тому, що люди тут взагалі дуже гостинні й дружелюбні, але ще й завдяки хорошій славі НДР в СРСР.

Велике враження справляє на мене сердечність у відносинах між людьми, сердечність, котра висловлюється у зверненні «товариш». Вона виявляється також у товариських і дружніх відносинах між викладачами і студентами.

Таким прикладом є насамперед Галіна Вікторівна Баєва, наш викладач російської мови. Наша група одразу встановила з нею сердечні контакти. Йї вдалося наші уроки російської мови перетворити в цікаве й радісне переживання.

Це вона організувала для нас чудову поїздку по Чорному морю. Йї та багатьом іншим одеситам завдячую я тим, що добре почував себе в Одесі.

Для мене це й є реалізація слів Леоніда Ілліча Брежнєва: «Міцна дружба між народами СРСР і НДР є великим досягненням наших партій. Дружба є душею нашого союзу».

Назважди запам'ятаю я смачний хліб з сіллю, добре вино, котрими частували нас колгоспники.

Хоанг Мінх Хай.

ПРО КОМІСАРА

В праці народжується справжня дружба. А комісара нашого табору я справді полюбив як рідного. Він уже багато років працює з студентами різних країн. Він міг з винятковою тактовністю виправити кожну нашу помилку, кожен недолік.

В роботі комісар був суворий. Він сумував, коли наша команда програла зустріч з футболом колгоспній. Рахунок був 1:1. А як він веселився, коли ми виграли! Нам дуже подобалось його розповіді про міжнародне становище. Колгоспники теж слухали його з насолодою.

Я розповідаю про викладача медичного інституту Ю. Д. Бараневича.

Четвертокурсники мехніко-математичного факультету Нгуен Куок Бао і Нгуен В'єт Чат в лабораторії механіки.

Фото К. Чечкіної.

У КІЛЬКА РЯДКІВ

«МИ — ІНТЕРНАЦІОНАЛІСТИ» — таку назву одержав вечір, присвячений 50-річчю утворення СРСР, на який запросили студентів-іноземців нашого університету в місто Херсон. У гості до учнів школи № 6 їхатимуть студенти — представники різних країн, які навчаються в університеті: НРБ, НДР, ЧССР. Пісні, дружні привітання, цікаві розповіді про свої країни — ось що беруть з собою у дорогу вони.

ОСТАННІ ДВА ТИЖНІ були особливо напруженими. На всіх факультетах університету проводилась атестація студентів. Ате-стувались також студенти-іноземці. Скільки хвилювань, напружених днів і навіть ночей за цей зовсім невеличкий період!

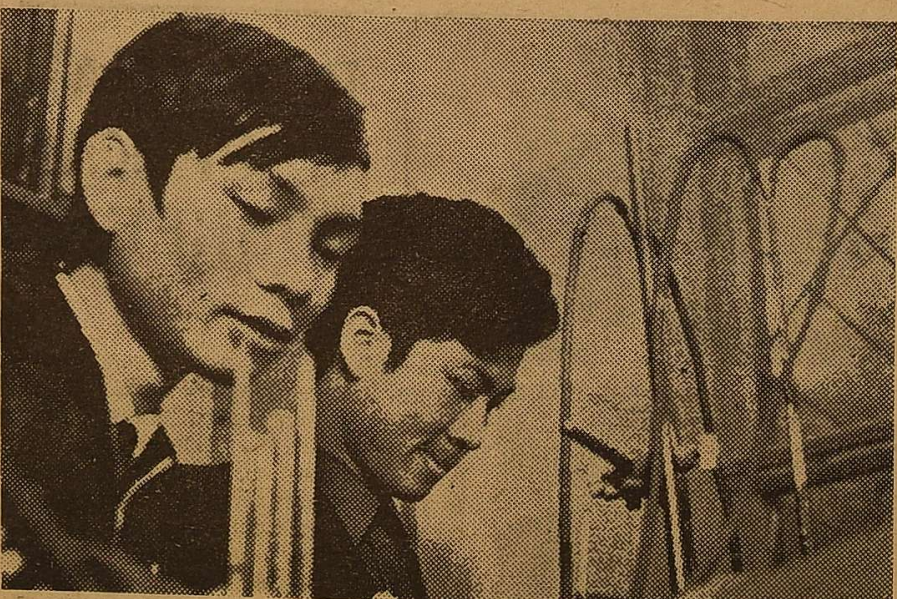
Довгим здався він студентам, та все вже позаду, результати відомі. Пройшли атестацію студенти-іноземці успішно.

З МЕТОЮ ОЗНАЙОМЛЕННЯ

з містами-героями, їхньою історією, розвитком революційного руху проводяться численні екскурсії. Зовсім недавно були вони у Волгограді, Києві, Кишиневі, Москві. Проводився також турпохід по території Молдавії. Очоловав групу студентів завідувач лабораторією кафедр російської мови О. С. Хорошев.

Є. ПИСЛАР,
студентка I курсу
філфаку.

„ФАНТАЗІЯ“

Сама назва цієї маленької замітки, напевне, викличе цікавість у читачів. Але якщо ви розмовлятимете з в'єтнамськими студентами, четвертокурсниками мехмату, про їхній відпочинок під час літніх канікул, все стане ясним.

«Фантазія» — назва інтернаціонального табору, де відпочивали й трудилися в'єтнамські студенти разом з радянськими товаришами, а також з своїми колегами з Куби, Болгарії, Африки, — в Татарбунарському районі.

МОРЕ ЯК ОКЕАН

Так, правда, ми дуже добре відпочивали. Нас дуже смачно годували. Піднімалися ми о сьомій, і всі мали випити по одній чи дві склянки молока (це за бажанням). Потім зарядка. Прибирали кімнати і йшли снідати.

Рівно о дев'ятій — всі на полі. Ми працювали поруч з трудівниками колгоспу імені 50-річчя Великої Жовтневої соціалістичної революції. Кожен з студентів прагнув виконувати й перевищувати норму. А дехто поставив рекорд, давши навіть три норми. Після обіду рівно о другій ми знов на полі, працювали ще три години.

А який там був чудовий пляж! Море як наш океан. Великі хвилі і тепла вода. Пове-

черявши, відпочивали. Настільний теніс. Концерти. Танці. Спортивні змагання.

Наступним літом я знов мрію побувати в інтернаціональному таборі праці й відпочинку.

Ле Суан Куанг.

НЕЗАБУТНІ ЗУСТРІЧІ

Вони незабутні для мене — зустрічі з колгоспниками, їх добре ставлення до нас, братерство й солідарність з в'єтнамським народом, його боротьбою.

Вдома я багато чув про Радянський Союз. А зараз на власні очі побачив ті величезні успіхи, котрих досягли радянські люди. Це видно на полях, де працюють чудові машини. Це видно в селах, де гарні будинки, клуби, магазини. Це видно, коли бачиш, яка заможна українська земля!

МИСЛИТЕЛЬ, ПОЕТ, ПЕДАГОГ

До 250-річчя
Г. С. Сковороди

ВЕЧОРНИЦІ У СЕЛІ

СПІЛЬНІСТЬ ДУМОК

Село Троїцьке Любошівсько-го району відоме своїми культурними надбаннями. Вже понад сім років тут працює фольклорно-ентографічне об'єднання «Степовий колос», керіване Павлом Заріцьким та Ростиславом Палецьким.

Входите в клуб, і перше, що владає вам у вічі, — барвисті панно, якими прикрашені стіни, та величезна, до самої стелі, дубова гілка — улюблене дерево Сковороди — дерево могутньої сили і вічності.

Великий портрет Сковороди оздоблений таким традиційним і водночас таким новим рушником. А довкола все сковородинські малюнки і малюнки, зроблені вправною рукою заслуженого майстра народної творчості УРСР Ростислава Палецького — «Дуб вічності», «Поетові кує зозуля безсмертя у віках», «Ах, поля поля» — і ще, і ще, щось близько двадцяти полотен. (До речі, з окремими з них наші читачі зможуть познайомитися — наступного тижня в головному корпусі з ініціативи редакції газети «За наукові кадри» і кабінету мистецтвознавства буде відкрита виставка ряду робіт Р. М. Палецького.

Вже світлиця заповнена вщерть, а люди йдуть і йдуть... Ліне вдумливе слово про мислителя і поета. Це говорять колишній вчитель і агроном, Петро Павлович Заріцький, який, пішовши офіційно на заслужений відпочинок, власне забув, яким він є — бо все громадські справи та невтомна робота фольклориста (додамо — в селі завершується спорудження великого двоповерхового будинку народної творчості, який буде гордістю нашого Причорномор'я). Тут же вперше лунають фольклорні твори про Сковороду, записані невтомним аматором. Про Сковороду, його мистецький світ,

про ті думи і почуття, якими сповнився він читаючи «Сад божественних пісень» і як це все калось гамою барв на папір, розповідає Ростислав Михайлович Палецький.

Довелось і мені виступити, хоч, сказати по правді, я волів бути краще просто свідком цього сковородинського вечора. Розповідаю про роздуми великого мислителя з приводу призначення людини в житті, яку роль при цьому відіграє праця, особливо праця, яка відповідає природним нахилам людини. Як багато того, що мовилось Сковородою близько двохсот років тому актуально звучить і в наш час. Великі ідеї невмирущі... Розповідаю про вишанування пам'яті Сковороди в нашу радянську добу, про село Сковородинку. Вишанують свої думки про Сковороду ще й це, так просто, з місця, без всякого наперед написаного тексту.

А далі слово бере шкільна паросель села. Літературно-музичний монтаж підготували учні восьмирічної школи.

Так невимушено, далеко від всякої офіційщини, просто, широко відбулись сковородинські вечорниці в Троїцькому, відбулись, бо готували їх і проводили дбайливі люди, які за покликанням душі сіють добрі зерна любові до поетичного слова серед своїх земляків-хліборобів.

Вже й скінчилась художня частина, та далеко не всі розходяться. Стоять групами люди, розмовляють, хто розглядає книжкову виставку, присвячену Сковороді.

Сковородинські вечорниці в Троїцькому — то знаменний факт народної самодіяльності, виявлення шани пам'яті великого мислителя, поета і педагога в нашій області, якщо не на всьому Причорномор'ї.

Микола АРТАМОНОВ.

Крізь всю багатотраждальну історію України червоною ниткою прошита загальна спільність історичних шляхів та прагнень українського і російського народів; спільність їхньої економіки, соціальних відносин, культури й боротьби проти соціального гніту.

Основним змістом визвольного руху українських народних мас, найсвітліших думок і творів найяскравіших представників українського народу була рішуча боротьба проти феодально-кріпацького гніту за своє соціальне визволення, за єдність всіх східнослов'янських народів.

В творчості видатного українського просвітителя, філософа й поета як у фокусі переломлювалися складні і досить таки суперечливі умови тогочасного російського і українського суспільства.

При цьому слід пам'ятати, що перебудовування духовного обрису Росії та України в XVIII столітті зойно тільки розпочиналося. Початки цього перебудовування саме й знайшли своє відбиття у творах Г. С. Сковороди.

«Если хотим измерить небо, землю и моря, должны, во-первых, измерить самих себя... собственною нашою мерою. А если наша, внутри нас, мера не сыщим, то чем измерить можем? А не измерив себе прежде, что пользы знать меру в прочих тварях?»

Такі і подібні до них глибокі філософські думки збуджували, звичайно, почуття самоусвідомлення не лише в українського, але й у російського читача.

Гнівні рядки правдолюбця — «Вас бог одарил грунтами, но вдруг может то пропасть...» — служили перестереженням не лише для українських, але й для російських вельмож і панів. Його заклики до щасливого життя, освіти, любові до бідних та убогих були одночасно спрямовані як до росіян, так і до українців.

За чудовий голос і небабякі музикальні здібності студента Києво-Могилянської академії

Григорія Сковороду направляють до Петербурга співаком придворної капели цариці Єлизавети. Нам здається, що не слід до висвітлення цього періоду у житті славетного філософа підходити однобічно, як це загалом роблять майже всі історики життя та діяльності Г. С. Сковороди. Дійсно, свободолобивому юнакові аж ніяк не було до вподоби лицемірне, рабське й принизливе життя царського двору. Проте не слід нехтувати прогресивними діями російського народу, яким так само було не до вподоби царське самодержав'я. Іхні натхненні праці викривали існуючий лад і, звичайно, робили вплив на юного Сковороду.

Чи не тут, у Петербурзі, питливий розум Сковороди жадібно вибирає в себе класичне положення великого російського мислителя М. В. Ломоносова про нестворимість і незнищуваність матерії та вічність природи у просторі й часі?

Вслід за М. Коперником та М. Ломоносовим Г. Сковорода вважав, що всесвіт не обмежується Землею й планетами сонячної системи; всесвіт складається з безмежної кількості матеріальних світів.

Г. С. Сковорода був поетом-новатором в українській поезії не лише за ідейним змістом своїх творів, але й за їх поетичною формою. Віршований розмір його поезій становить собою перехідну стадію від силабічної до силabo-тонічної системи.

Твори Г. С. Сковороди мали значне розповсюдження в Росії; вони з інтересом читались й поширювалися прогресивним російським читачем. Творчість Сковороди мала значний вплив не лише на його наступників в укра-

1918 р., липня 30. — Постанова РНК РСФСР про список осіб, яким передбачено побудувати монументи. Рада Народних Комісарів 30 липня постановила:

Список осіб, яким передбачається поставити монументи в м. Москві та ін. містах Російської Федеративної Соціалістичної Радянської Республіки, поданий до Ради Народних Комісарів відділом образотворчого мистецтва Народного комісаріату освіти:

3. Філософи і вчені:
СКОВОРОДА, ЛОМОНОСОВ,
МЕНДЕЛЕЄВ.

Голова Ради Народних Комісарів
В. Ульянов (Ленін).

Керуючий справами Ради Народних Комісарів В. Бонч-Бруевич.
Секретар Ради Н. Горбунов.

їнській літературі (І. Котляревського, Г. Квітку-Основ'яненка, Т. Шевченка, Л. Глібова), а й на таких відомих російських письменників, як В. Капніст, В. Наріжний та ін.

Г. С. Сковороду високо цінили І. Франко, М. Коцюбинський, Панас Мирний. З глибокою повагою говорили про нього Л. Толстой та М. Горький.

Г. С. Сковорода до останнього подиху вірою і правдою служив своїй землі, своєму народові. Тому не випадково, коли золотими літерами нової свободи й братерства народів писався Ленінський декрет про спорудження пам'ятників визначним революційним та громадським діячам людуства, письменникам, ученим і філософам, поруч з іменами М. В. Ломоносова, Д. І. Менделєєва, Т. Г. Шевченка стояло ім'я скромного українського мислителя Г. С. Сковороди.

Символічно й показово, особливо в рік 50-річчя утворення Союзу Радянських Соціалістичних Республік, що своєрідним виконанням Ленінського наказу став пам'ятник Сковороді у м. Львіві, здійснений стараннями скульптора грузина І. П. Кавалерідзе. Вільні народи на вільній землі спільно шанують пам'ять тих, хто ділом і словом боровся за наше щасливе сьогодні.

Увага до українського філософа-письменника у Радянському Союзі й зарубіжних країнах зростає з кожним роком. Його поважають за світлий гуманізм, демократизм, за його сміливе викриття пороки експлуататорського ладу. Він хвилює нас своєю вірою у розум людини, в її творчу енергію, в світле майбуття всього людуства.

М. ПАВЛЮК.

ВИДАТНИЙ ФІЛОСОФ

Григорій Саввич Сковорода (3 грудня 1722 — 9 листопада 1794) — найбільш яскрава і оригінальна постать в філософії України XVIII ст. Однією з основних ідей, започаткованих ще передовими українськими вченими і громадськими діячами XVII ст. і обстоюваних і розвинутих Г. Сковородою, була ідея про необхідність звільнити філософію з-під влади теології, надати їй світського характеру, пов'язати з життям і потребами простого люду. Ця ідея реалізувалася в критичному перегаденні текстів біблїї, у гостро вираженому антиклерикалізмі. Прагнучи зробити філософію надбанням народу, Г. Сковорода застосовує цілком відмінні від схоластики форми її викладу. Це вже не лише філософські трактати, а й діалоги, притчі, байки, вірші. Продовжуючи традиції своїх прогресивних попередників кінця XVII—XVIII ст., він виступав глашатаєм науки і освіти, пропагандистом вивчення живої природи і здобутків сучасного природознавства, викривачем церковних пересудів і забобів.

Сковорода виборював собі незалежність від сучасного йому суспільства, про що свідчить його відоме визначення «світ ловив мене, але не спіймав». «Мій дух каже мені...» — у цьому звороті Сковороди немає ніякого містицизму: з дитинства він мав потребу прислухатися до невпинної

внутрішньої роботи, яка відбулася в ньому самому. На його думку, свобода полягала в тому, щоб діяти тільки за внутрішнім велінням особистості, сумління і «духу».

Суперечності у поглядах найчастіше є не просто результатом помилки, суб'єктивної похибки. Всі великі системи домарксистської філософії містили глибокі внутрішні суперечності, що випливали з односторонності основних принципів їх побудови. Аналіз цих антиномій, як відомо, надзвичайно корисний не тільки з історико-філософського погляду — він допомагає зрозуміти природу тих об'єктивних труднощів, які породжують відповідну проблему.

Найліпше свідчення про місце згаданої проблеми в усій філософії і водночас в особистому житті Сковороди містять його філософські і поетичні твори. Проте справжньою філософською діяльністю Сковороди було не так писання, як усне поширення своїх ідей, пропаганда їх самим трибом свого життя.

Сучасний Сковороді матеріалізм, як і матеріалізм античності, добре йому знайомий, не влаштував його саме тому, що нічого не міг сказати про безконечно складний світ людини, про «бездну» душі, про мірку, з якою людина підходить до світу, що було для філософії XVII—XVIII ст. не під силу.

Сковорода не розрізняє неможливого логічно і неможливого фактично або фізично: порушення закону природи — такий же абсурд, як і «праведні грішники». Попри всю любов до антигетичних зіставлень Сковорода оцінює подібні суперечності зовсім не так, як містики-пієтисти: не про абсурдність буття свідчать вони, не про необхідність откровення, а про грубу логічну помилку, плутанину в міркуваннях.

Сковорода відводив «позитивним наукам» певне місце в житті, відокремлюючи від них сферу людського духу, дослідження людини, що людина приходить у світ зі своєю міркою, і почати треба з визначення цієї мірки. Але, по-перше, таємниці природи залишалися і для нього сферою, вивчення якої — завдання науки, а не містики. По-друге, саме дослідження людини він розглядав, як науку. І ця наука найвища і найповніша. Нова тому, що їй ніде не навчаються. А передавля, тому що найпотрібніша.

Увесь дух філософії Сковороди спрямований проти того, щоб таємниці людського буття проголосити нерозв'язними, ірраціональними чи навіть надто складними для нещасного розуму. З погляду Сковороди, вони мають бути дуже простими для розв'язання. Більше того, навіть давно розв'язаними: завдання полягає в тому, щоб знайти це розв'язання.

В чомусь хід думок Сковороди паралельний з ходом думок Канта. Для обох головним противником, по суті була гедоністична етика, яка користь і насолоду ототожнювала з моральністю і виправдовувала корисливість і егоїзм правлячих класів.

Сковорода — теж противник гедоністичного ототожнення корисного і морального; на його погляд, не користь має бути головним критерієм, бо для того, щоб визначити, що корисне, треба мати внутрішню мірку, а головне завдання людини полягає у побудові самої мірки, самих критеріїв, з якими вона йтиме по світу. Але критерії ці мають бути такими, щоб шлях до щастя був простий і легкий, негайно здійснений. Отже, Сковорода — рішучий ворог ригоризму. Звідси випливає, що самопізнання має бути легким, бо інакше воно не може удосконалити людуство.

Маючи волю до добра, можна знайти його, і воно виявиться простим і доступним. Але як знайти волю, щоб змінити свою волю, щоб створити в собі волю до добра, якої не маєш?

У такій своєрідній формі постає перед Сковородою філософська проблема — легкий чи важкий шлях до істини. Слід мати на увазі, що для нього вона була не схоластичною і абстрактною, а проблемною життєвою і суто індивідуальною, більше того — особливо пекучою, тому що він не просто проповідував абстрактні істини, а жив, як учив; не просто стояв на позиціях «абстракт-

ної людини», а намагався сам стати «абстрактною людиною».

Антиномія Сковороди була і суто теоретичною неув'язкою, і життєвим катаклізмом особистості, і суперечністю соціального буття. Вона виражала теоретичну слабкість концепції, ім'я якої — абстрактний гуманізм. Абстрактний гуманізм, що не був лише проповіддю, а також способом життя його автора. Тут ми бачимо у специфічній для Сковороди формі вияв фундаментальної проблеми, яка завжди поставала перед гуманізмом: пристосовується до реальності чи змінювати її? Не міг порвати соціальних зв'язків і Сковорода, і його думки теж використовувались силами, з якими він нічого спільного не хотів мати.

Чи відчував Сковорода ці небезпеки своєї позиції — позиції морального самозбереження у рамках панування соціальної несправди? Ми не знаємо. Чи владалось йому перемогти «скуку», глибоку і невпинну внутрішню тугу, з якою він боровся все життя? Замало біографічних матеріалів, щоб судити про це. Прнаймні можна твердити, що сам особисто він легко уникав спокус і пройшов в житті легкою ходою. Але це не відповідає на питання, бо Сковорода жив не для себе і експериментував не для себе — для людей.

А. УЙМОВ,
М. ПОПОВИЧ.

ДЕКАН ФАКУЛЬТЕТУ

ЗАХИЩАЄ

ДИСЕРТАЦІЮ

В листопаді на фізичному факультеті захистив докторську дисертацію декан факультету, завідувач кафедри експериментальної фізики доцент Віктор Васильович Сердюк.

Велика фізична аудиторія була переповнена. Заслухати творчий звіт вченого прийшли науковці із багатьох міст Радянського Союзу. Офіційними опонентами були видні радянські вчені професори В. М. Фрідкін, М. К. Шейкман, Т. С. Горбань. Опонуваючою установою був ФТ ім. А. Ф. Гоффе — цитадель радянської напівпровідникової науки.

Тривалою була дискусія під час захисту. Ряд вчених та виробничиків ставили питання, що були пов'язані з вивченням фізичної природи негативної фотопровідності та можливостями застосування досліджених явищ.

Дисертація Віктора Васильовича присвячена дослідженню впливу рівнів прилипання на фотоелектричні властивості сульфіду та селеніду кадмію. В роботі досліджено цілий ряд нестабільностей, що обмежували застосування даних напівпровідників в приладобудуванні.

У 1951 році 17-річним юнаком вступив Віктор Васильович до на-

шого університету. В 1956 році одержав диплом з відзнакою і був залишений при університеті. Потім — аспірантура. Дисертацію закінчив достроково і захистив її в 1963 році. Потім Віктору Васильовичу було довірено керівництво лабораторією напівпровідників, кафедрою, а згодом — факультетом. Його наукові праці завоювали визнання у нашій країні та за кордоном.

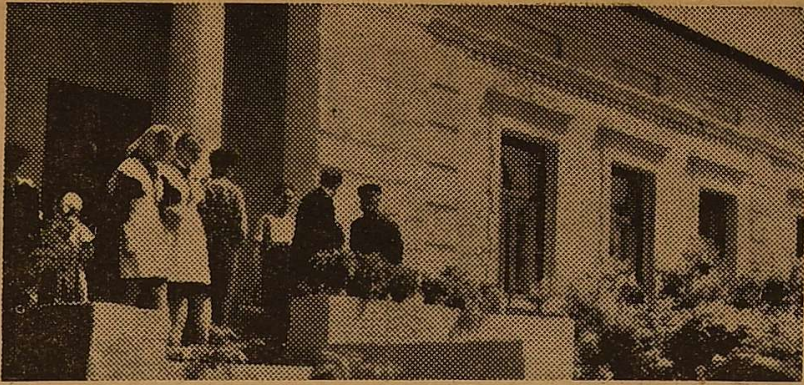
Велика працездатність, цілеспрямованість, дуже короткий шлях від наукової ідеї до її втілення характеризують Віктора Васильовича як вченого.

В. В. Сердюк — умілий керівник. Він створює у колективі обстановку діловитості, доброзичливості і великого оптимізму. До нього йдуть за порадами як викладачі, так і студенти.

Ми, співробітники та студенти фізичного факультету, поздоровляємо Віктора Васильовича Сердюка з великою подією в його житті та бажаємо успіхів у роботі як вченого, комуніста та вчителя молоді.

Ще студентом Віктор Сердюк став постійним дописувачем нашої газети. З того часу його статті на найрізноманітніші теми друкує газета. Колектив газети приєднується до поздоровлень колега-фізиків і сподівається, що читач прочитає ще не один цікавий його матеріал.

О. ПТАЩЕНКО.
Фото студента II курсу фізфаку С. Єфімова.

В СКОВОРОДИНІВЦІ

роди. Колись тут був цвинтар. Скромна металева огорожа. Середині невисокий підмурок, на якому лежить камінна плита. На ній читаємо:

«Григорій Саввич СКОВОРОДА.

Український філософ. Родився 1722. Скончался 29 окт. 1794». А нижче загальновідома епітафія, складена філософом: «Мир ловил мене, но не поймал».

А далі вздовж вулиці тополіна алея. Недалеко бронзовий пам'ятник — погруддя Сковороди. Багато квітів лежить біля його підніжжя.

Багато зібралось людей, вони прийшли скласти шану своєму великому землякові. Це за їх проханням село Пан-Іванівку уряд Республіки переіменував у Сковородинівку, будинок, де жив і помер Сковорода, і парк, оголошено заповідником. На зібранні кошти в 1925 р. тут встановлено пам'ятник. Сучасний бронзовий пам'ятник споруджений у 1938 р.

Все більше і більше прибуває людей. Відбувається мітинг в заповіднику. Слово про мислителя, письменника і літературу, мистецтво виголошують представники Москви і Києва, Львова і Харкова, Житомира і Чернівців, Дніпропетровська і Донецька. Від нашого міста-героя я беру слово. Говорю, чим нині близький нам Сковорода, про його зв'язки з народом і народною творчістю, про популярність його поезій серед народного читача, висловлюю мрію побачити в одеському порту велике судно «Григорій Сковорода» побратима «Олександра Пушкіна», «Муси Джалиля», «Коста Хетагурова», «Івана Франка».

Схвально кивають головами присутні... Гаряче аплодують... А після довгими рядами всі прибулі сіли в парку-заповідникові, розклали свої припаси. За давнім народним звичаєм добрим словом пом'янули ще раз велику Людину землі нашої.

П. МАРКУШЕВСЬКИЙ.

ТРИЩИНА В ДУШІ

Фейлетон

«Що від чого віднімається, то до того додається», — говорив М. В. Ломоносов, навчаючи академіків. Довгі роки наукові сили ОДУ спостерігали два досить довгих паралельних процеси: процес будівництва нових корпусів і процес руйнування старих. Процеси йшли приблизно з рівною швидкістю. Однак максимум зусиль було спрямовано на прискорення другого процесу, в результаті чого, не витримавши натиску величезної кількості нових книг і ґрунтово-каналізаційних вод, споруда бібліотеки по вулиці Радянської Армії, яка давно осідала, полегшено ухнула і обвалила стелю на декількох співробітників, які замислились. На щастя, ніхто не постраждав.

Після цього якое зразу стало ясно, що 2 мільйони книг, нагромаджених за 160 років, ось-ось може завалити. Але де ж взяти приміщення, щоб евакуювати книги на час ремонту? Врядувати міг би хороший портовий пакгауз, чи (в крайньому разі) підвали, що відповідають вимогам для збереження книг. Чи, зрозуміло, нова будова.

Однак в університеті не було ні нового, ні старого будинку, ні підвалів площею 1200 квадратних метрів. Все було зайнято; в підвалах працювали стійкі співробітники лабораторій; прекрасні пакгаузи неприступно височіли вдалині, будучи власністю іншого міністерства. Щоправда, університет знайшов кілька підвальних приміщень. Але цього замало.

Межею мрій співробітників бібліотеки став сухий з вентиляцією підвал. Здавалось, все кінчено, вертикальні тріщини все грізніше розповзлися по стінах, як раптом слабка усмішка фортуни загорілась на східцях, по якій вже не можна було пройти,

освітила стелі, що впали, лукаво заглянула в тріщини і запалила іскру надії в грудях головного охоронця. Справа ось в чому. На проспекті Шевченка, 23-ве підвал. Він сухий і має вентиляцію. Над підвалом живуть люди, всі — співробітники університету. Будинок цей кооперативний. Колись, в давні часи, університет з великим трудом «вибив» це місце для кооперативу. «Вибив» на своїй власній території, куди в це більш далекі епохи прокралась інша імуці організація. Будинок здавав свій підвал в аренду якомусь обчислювальному центру, але будинок не був задоволений своїми арендаторами. Все кінчається. Пішов обчислювальний центр, що турбував мешканців гудінням, і підвал знову залишився один, принагідний і з вентиляцією, сухий і приваблюючий своїми 200 квадратними метрами.

Знесилені шумом попереднього арендатора, мешканці будинку були прискіпливі. Кооператив будинку виявився красунею капризною, але настроєною дуже практично, і її серце підкорив кавалер з незрозумілим іменем, що відпочивав на півдні. Якось частка правління кооперативу ще тягнулась до університету; ще бачила вона в ньому якість достоїнства: наприклад, він став би спокійним супутником життя; милий чоловік в окулярах пропонував наповнити підвали тихим книжковим фондом; абсолютною тишею і покірністю сподівався захопити норовливу красуню; вона ж не відмовляла прямо. Вона кокетувала. «Ми, співробітники університету, нам буде незручно», — зауважували мешканці. Безталанний залицяльник не міг зрозуміти причини відмови. Чого незручно? Оплата за аренду встановлена державою. Не те? Так що ж?

Продовжуючи кокетувати, правління кооперативу будинку сказало, що ставиться до університету занадто добре, і через своє добре ставлення і дуже тісний зв'язок не може ним поступитися, тому що потім, мовляв, не буде мати сил вигнати. «В період домовлення, — заявив будинок, який мав досвід, — всі ви тихі, а потім приладів понаносите, почнете ультразвуком в стіни шпиняти. А у мене діти».

Університет заперечив, що всі умови аренди можуть бути обговорені, і галантно запропонував оформитись юридично.

Красуна була приперта до стіни; і тоді вона підняла своє обличчя, на якому кризь товстий прошарок рум'ян проступили риси відвертої і певної міщанської грубості, і сказала: «А що ти таке, університет? Ні цвяха, ні цементу, ні труби з тебе не витягти. А мій — коштовні замовлення виконує. Кабеля там кусок, труби дістати — скільки хочеш. Телевізори знову ж відремонтую. Мені в дім господар потрібен».

Все так і було. А біда помішанка фортуни догоряла на східцях, по якій уже не можна пройти, освітліла востанє стелі, що завалились, і загубилась в циклопічних тріщинах.

Говорачи більш зрозумілою людською мовою, підвал кооператив не дав. Людям, очевидно, було соромно, і вони ховали цей сором дуже дивним способом: намагались поставити питання на закриті голосування. Але проти цього виступили справжні патріоти свого колективу, теж мешканці дому. Голосували звичайним способом. 14 осіб — «за», 30 — «проти». Останні утримались. Підвал університет не отримав.

Чи мали вони право чинити так? Можливо, і мали на це право. Більше того, їх цілком можна зрозуміти. Счевидно, цей самий

філіал буде дуже вигідним арендатором. І все ж хотілося б нагадати, що працівники наукової бібліотеки неодноразово героїчно рятували книжковий фонд — гордість Одеси і республіки. Під загрозою смерті робили все можливе і неможливе, щоб сьогоднішні працівники і студенти мали можливість користуватися цим багатим фондом. Багато тих, хто віддав так безславну голосуванням міщанським прагненням, неодноразово працювали в залах тієї ж бібліотеки, допомогти якій вони відмовились, готували дисертації, наукові статті, лекції.

Так, вони мали юридичне право відмовити своїй матері-годувальниці. Що ж, їм соромно. Це вони довели, коли намагались таємним голосуванням прикрити свої прізвища. Але як вони можуть тепер дивитися в очі своїм співробітникам? І тим, хто голосував за допомогу бібліотеці? І останнім. І навіть своїй альма-матір? Чи вони вважають, що можна жити за прислів'ям: «Добрі очі все переключують?»

Одне з приміщень рідного дому в аварійному стані. Всім миром колектив вузу, все місто поспішає на допомогу, а обивателі поглядають збоку та прикидають: чи не можна повигідніше ділову угоду укласти? Дивись, «удастся поживитись сирком или косточкой, или чем-нибудь». Чи телевизор відремонтувати, чи шматок кабелю відхопити. А що бібліотека? — нам що донеї? «А нам все равно» — співають вони.

По стіні споруди наукової бібліотеки, добираючись до цінних фондів, позве довга чорна тріщина. А працівники університету, що живуть в університетському будинку, і не думають допомогти. «А нам все равно» — лунає з вікон.

С. ПЕЛІШЕНКО.

ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРО ГРИП

Грип — гостре інфекційне захворювання, що викликається дрібними мікроорганізмами — вірусами. Це одна з масових інфекцій, яка наносить велику шкоду здоров'ю, державі, бо він щорічно велике число людей позбавляє працездатності.

Ускладнення після грипу іноді призводять до інвалідності, а часом і до смерті.

На жаль, є серед нас люди, які вважають грип легкою хворобою. А це призводить до тяжких наслідків.

Джерелом грипу може бути тільки людина з явними чи прихованими ознаками захворювання. Передається він крапельним шляхом, тобто через краплини слизу, які потрапляють в повітря під час розмови хворого чи через кашель. Характерним для грипу є гострий початок — сильний головний біль, біль в очах, в кінцівках, втрата смаку і температура.

Як запобігти захворюванню? По-перше, створити несприятливість організму до захворювання. Цього можна досягти застосуванням протигрипозної сировотки, 0,25 процентної оксолинової мазі, інтерферона. По-друге, неспецифічні заходи профілактики: загартування, не переохолоджувати організм, провітрювання приміщення, вологе прибирання і протирання 0,2 процентним розчином хлорного вапна чи 1 процентним розчином хлораміна, кип'ятіння чи промивання посуду розчином препаратів, що містять хлорне вапно. І, звичайно, негайна ізоляція хворого.

На закінчення слід сказати, що грип можна перемогти комплексом заходів, дотриманням гігієнічних правил кожним з нас. Треба пам'ятати, що боротьба з грипом — наша загальна справа.

В. ГЛУЩЕНКО,
лікар.